

Савјетовалиште

Часопис за породицу * Септембар 2010 * Број 12

издаје:

Центар за социјални рад
СОЛИДАРНОСТ
Крагујевац

Поштовани читаоци,

Овим бројем обележавамо мали јубилеј: 15 година од изласка првог броја „**Саветовалишта**“. Динамика изласка часописа је у овом периоду варијала, али је циљ остао непромењен- пружати подршку у личном развоју и развоју породице, кроз чланке едукативног и информативног карактера и укључивање релевантних стручњака. Нажалост, ни у 2010. години због недовољних средстава, нисмо могли да испунимо план и издамо више бројева часописа. Због тога ће овај број бити посвећен новинама у раду Центра за социјални рад, с обзиром да се издаје пред обележавање његове 49-е године постојања и рада.

Број који је пред Вама је посебан и из разлога што прати важну промену у раду Саветовалишта за брак и породицу. Наиме, од 01.06.2010. године ова услуга је доступна грађанима сваког радног дана. Наша жеља је да на тај начин изађемо у сусрет потребама клијената, као и да услугу унапредимо и обогатимо.

Садржај овог, 12-тог броја је конципиран тако да вам пружи корисне, практично употребљиве информације које се тичу породице, родитељства, менталног здравља. Трудили смо се да у том циљу ангажујемо стручњаке из различитих области и установа, с обзиром на специфичности њихових знања и погледа на проблематику коју описују. Овај приступ одражава наш став о потреби међуинституционалне и професионалне сарадње за успешно бављење питањима породице.

Као и до сада, кроз часопис вас информишемо о активностима Центра за социјални рад, новим услугама и њиховом развоју, посебно оних које су настале између два рођендана. И поред тешких времена, заједно са нашим партнерима из локалне заједнице, успели смо да одржимо постојеће али и развијемо нове услуге за децу из осетљивих друштвених група. У оквиру трансформације Дечјег дома „Младост“, у простору Дома се од новембра месеца реализује Дневни боравак за децу и младе са проблемима у понашању, као пилот пројекат Завода за социјалну заштиту Р. С. У овом периоду реализовали смо и два пројекта из програма Јавних радова:» Развој дневних боравака за децу и младе Крагујевца» и » Помоћ и подршка старијима и особама са инвалидитетом», у коме нам је партнер У.Г.»Викторија». Оба пројекта су нам пуно помогла да постојеће капацитете услуга још више развијемо и унапредимо. У нашем Граду од скоро функционише нови сервис-„Предах смештај“, који подразумева повремене смештај деце са вишеструким сметњама у развоју из сеоских средина Крагујевца. Више о овом сервису, у коме је Центар један од учесника, сазнаћете из текста који је пред Вама.

Надамо се да ће вам ово издање часописа бити од користи за унапређење Вашег функционисања и лакше суочавање са изазовима на које сви неминовно наилазимо. Подсећамо да се и овај број налази на сајту Центра: www.solidarnost.org.rs

Центар за социјални рад“Солидарност“

Крагујевац, Светозара Марковића 43

Tel:034 332 627

E-mail:info@solidarnost.org.rs,

mop@solidarnost.org.rs

Штампање овог броја „Саветовалиште“ омогућио је Град Крагујевац

НОВА ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА САВЕТОВАЛИШТА

На иницијативу Центра за социјални рад "Солидарност" и СИЗ-а социјалне заштите, уз подршку локалне власти града Крагујевца у септембру 1987. године основано је Саветовалиште за брак и породицу, као једно од првих те врсте у Србији.

Саветовалиште је организовало рад једном недељно у поподневним часовима. Делатност је проширена садржајима за младе 1990. године, а од 2001. године Саветовалиште је своје програме проширило и на заштиту старих лица.

Жеља да се поделе нове идеје, искуства и знања са онима којима је стручна реч потребна покренули су издавачку делатност.

Од 1995. године уређујемо часопис *Саветовалиште* и до сада је издато 12 бројева.

Концепт рада Саветовалишта није мењан, само се повећавао број услуга и извођача, кроз едукације и стручна усавршавања. Допринос да улога и функција Саветовалишта буду препознате и вредноване у локалној средини дали су најбољи стручњаци у граду, целовито, ненаметљиво, не бројећи успехе, не вреднујући учињено.

Економски и социјални развој, дугогодишња криза, поремећени систем вредности изазвали су велике промене у животу и развоју породица и појединаца. Савремени начин живота, немогућност да се одговори на основне и друге потребе често су узрок породичних и личних тешкоћа на које породице и њени чланови нису у могућности да одговоре и сами нађу решења. Саветовалиште је препознато као место за унапређење и развој породица, за решавање личних и породичних проблема, за унапређење родитељских функција, за учење.....

Да би могло да одговори на увећане и сложеније потребе грађана и породица и развије и спроведе превентивне програме Саветовалиште је, по препоруци и уз подршку града Крагујевца, 1. јуна ове године променило начин и организацију рада. Саветовалиште је доступно грађанима сваког радног дана од 7.30 до 15. часова.

Средом се организује рад од 11.30 до 19. часова, јер је то препознатљив и дуго година устаљен термин за пружање услуге.

Саветовалиште ради у просторијама Центра за социјални рад, услуге финансира Град Крагујевац и оне су бесплатне за грађане.

Тим Саветовалишта чине два стручна радника: психолог и социјални радник, који је специјалиста за медијацију и породични терапеут.

Делатност Саветовалишта првенствено је усмерена на пружању саветодавних и терапијских услуга (породична и брачна терапија), међутим, значајно место заузима спровођење и развијање превентивних програма. У циљу развијања вештина родитељства, смањења криминалитета код младих, популарисању конструктивних начина за решавање конфликта и промовисање медијације, као начина за решавање сукоба, Саветовалиште је у протекле три године спровело неколико важних превентивних програма.

Искуства у протекла три месеца су позитивна, велики број клијената тражи услуге Саветовалишта.

Клијенти долазе самоиницијативно, по препоруци пријатеља и сродника, на предлог или упут друге установе.

Са школама, домом здравља, клиничким центром, судовима, тужилаштвом, Развојним саветовалиштем, невладиним организацијама, центрима за социјални рад у суседним општинама и другим организацијама имамо добро развијену сарадњу.

Са Домом здравља у Крагујевцу закључили смо споразум о сарадњи који се односи на пружање услуге психијатријско-консултативног прегледа за наше кориснике. По нашем упуту клијенти се, када за то постоји потреба и уз њихову сагласност, директно упућују на преглед. Психијатар је раније био члан тима Саветовалишта, његово ангажовање се показало као корисно и важно, заједно смо препознали да ће се кроз овакав начин сарадње клијентима пружити потребна услуга. Досадашња сарадња је позитивна и коректна. По упуту Центра за социјални рад у Саветовалиште долазе родитељи којима су одређене мере корективног надзора над вршењем родитељског права, родитељи који имају проблема у вршењу родитељске функције по разводу брака, породице које немају довољно капацитета да одговоре на потребе деце, млади са проблемима у развоју и сл.

Развојно Саветовалишта упућује родитеље деце која имају развојне тешкоће а уочени су проблеми у партнерском и породичном функционисању. Сарадници из основних, средњих школа и предшколских установа упућују родитеље деце код које су учили проблеме.

У овој години на захтев Основног јавног тужилаштва у Крагујевцу започели смо да развијамо једну нову услугу – психосоцијални третман починиоца насиља у породици кроз одређене форме групног и индивидуалног рада.

Суседне општине немају Саветовалишта која обављају сличну делатност па нам се све чешће обраћају колеге из центара за социјални рад да спроведемо поступак мирења супружника у бракоразводном спору или да спроведемо саветодавни рад са родитељима којима су одређене мере корективног надзора над вршењем родитељског права. Ускоро почињемо са спровођењем допуњеног програма "Заједно смо јачи, заједно смо бољи" у две основне школе. Основни циљ програма је да млади и деца развију просоцијалне облике понашања, развију заједништво и да се смањење конфликти и насилно понашање код деце и младих, кроз учење и усвајање комуникацијских и других вештина.

Најбољи у групи имаће могућност да прођу и тренинг за вршњачке едукаторе, чиме ће се створити услови за стално учење и усвајање прихватљивих образаца понашања.

Саветовалиште ће, као и до сада, радити на унапређењу и развоју својих услуга, на начин да изађе у сусрет потребама грађана.

Руководилац Саветовалишта,
Гордана Петронијевић

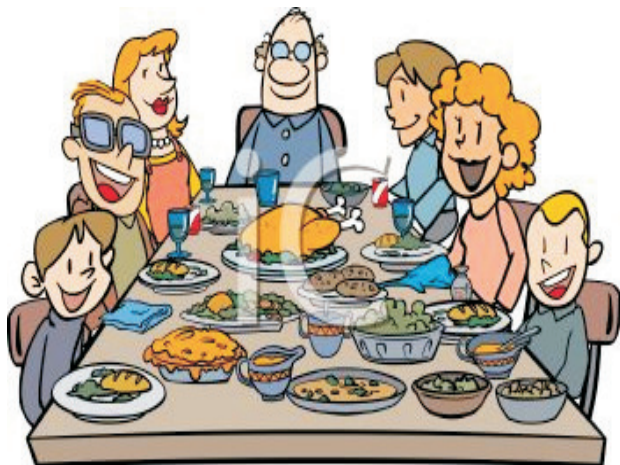
ПОРОДИЧНИ РИТУАЛИ ЧУВАЈУ ПОРОДИЦЕ

"Живот у породици подразумева задовољење човекових основних потреба: сигурности, припадања, љубави, поштовања, самоостварења, стицања знања и узајамног разумевања" (Маслов 1954.).

Под утицајем културе, религије, друштвено-економских услова и социјално-политичких збивања мењао се концепт породице, њена структура и породичне улоге. Савремене породице данас живе у веома различитим "аранжманима": нуклеарне, бинуклеарне, традиционално патријархарне, егалитарне са оба запослена родитеља, једнородитељске, мешане, вишегенерацијске, мултетничке, неформалне партнерске заједнице са и без деце...

Савремени услови живота захтевају додатна радна ангажовања, велики број обавеза ван куће, увећане школске обавезе, које сваки члан планира за себе, па је већина породица дневно на окупу само по неколико сати. Традиционални модел породице и строга хијерархија породичних улога претрпели су велике промене, правила породичног функционисања успостављају сами чланови породице у зависности од специфичних потреба, породичних образаца и традиције коју желе да негују.

У нашој култури значајно место у породичном функционисању имају породична окупљања, ритуали, међутим, брзи и савремени токови живота их постепено запостављају, што умањује породичну блискост.

Породични ритуали, недељни ручак, празници, свечаности могу бити веома значајни за јачање породичне блискости, лојалности и осећања припадности, посвећености породици. Празници јачају заједништво, здружују чланове породице. У данима празника чланови породице могу да буду заједно и више времена проводе заједно, па се тих дана појачавају базни односи расположења. То су дани који нас могу емотивно оснажити, улили додатног самопоуздања за наставак свакодневног брзог живота.

Има породица у којима се ритуали окупљања и празновања негују и чији чланови улажу велики труд да се посвете другима, учине их задовољнијим и расположенијим. Чак и када напустимо родитељски дом, поједини ритуали остају-када смо код родитеља желимо да једемо из омиљеног тањира, седимо на истој столици, једемо омиљена јела....Ти ритуали нам помажу да се присетимо осећања сигурности које смо понели из детињства, осећаја, припадности, задовољства. Недостатак заједничких obroка присутан је у свим културама па је подстакло бројна истраживања. Кнор је провео истраживање, које је обухватило 7000 људи у 14 земаља и резултати су показали да су прековремени рад, распореди који се преклапају и мањак времена основне препреке да људи седну заједно за сто. Чак и када породице седну заједно, телевизор је ту као члан породице- укључен и током ручка и током вечере. Они који обедују за столом а не пред телевизором осећају се вољеније (81%), срећније (76%), самопоузданије (69%), оптимистичније (68%) и успешније (53%).

Кнорова препорука по спроведеном истраживању је да током јела не искључујемо само ТВ већ и мобилне телефоне, али и да обавезно установимо дане када ћемо јести са породицом, у тачно одређено време.

Коментаришући ове резултате, Др. Калид Фишлер, вођа Центра "Едгар Морен" на Институту за савремену антропологију у Паризу, закључио је. "Храна и дељење хране налазе се у самом средишту друштвеног живота. Оброк у многим културама регулише друштвени живот и понашање појединца. Већина испитаника примећује да је мањак заједничких obroка проузроковао губитак породичних традиција. Постоје назнаке да су оне културе које су очувале редовне породичне obroке мање анксиозне, те да имају проблема са гојазношћу".

У извештају је наведено и да људи који често једу код куће осећају како их други воле и разумеју и да много лакше изражавају позитивне или негативне емоције.

У нашој традицији заједнички ручак и породична окупљања су доста присутни али све мање имамо времена за недељни и заједнички ручак, одласке током празника на излетишта, у госте...

Важно је да се негују и развијају породичне вредности, да се преносе даље, да је породица способна да се мења и прихвати промену. Начин на који ћемо то неговати и преносити деци битно одређује и како ће их она доживљавати као зреле особе. Кроз повезаност са породицом и пријатељима током празника дете развија своју личност и задовољава потребу за сигурношћу, љубављу, поштовањем и прихватањем. Породични ритуали свим члановима породице пружају осећај сигурности, а посебно деци. Многа светска истраживања поткрепљују ове тврдње, али иду и корак даље. Доказано је да деца која редовно једу са родитељима, имају мање шанси да се одају неким пороцима- алкохолу, дрогама... Стручњаци са Harvard Graduate School of Education открили су да деца која седе са бар једном родитељем током пет obroka недељно, имају боље оцене и да их заједничко ручавање штити од осећаја усамљености и депресије. Ритуали у породици омогућавају интеракцију, контакт очима, разговор, активно слушање што је основ доброг породичног функционисања. Корисно је да свака породица у складу са својим вредностима, религијом и културом негује породичне ритуале и нађе начина да их сачува.

Гордана Петронијевић, дипл. социјални радник
пород. терапеут и специјалиста за медијацију

**ОСНОВНЕ СНАГЕ ПОРОДИЦЕ СУ
ЗАЈЕДНИШТВО, ПРИВРЖЕНОСТ,
БЛИСКОСТ, УЗАЈАМНА ПОДРШКА
И ЛОЈАЛНОСТ**

ПРИМЕНА ПРОТОКОЛА о међусекторској сарадњи у процесу заштите жртава насиља у породици

У Крагујевцу је у октобру 2008. године закључен Протокол о међусекторској сарадњи у процесу заштите жртава насиља у породици.

Кључни локални актери, државна управа, институције социјалне заштите, полиција, здравствене институције, предшколске и школске установе, невладине организације су своју спремност да координирају активности на заштити жртава насиља у породици потврдили потписивањем протокола (споразума о правилима понашања).

Крагујевац је добио први конкретизован прагматичан докуменат који дефинише канале комуникације између институција, оквира размене информација, координирање акција у процесу заштите жртава насиља, уз јасно разграничење улога и одговорности појединих система.

Центар за социјални рад, с обзиром на своју стварну надлежност за поступање у ситуацијама насиља у породици, има координативну улогу у реализацији и евалуацији протоколом дефинисаних облика сарадње.

Потписници Протокола су *унапређење заштите особа које трпе насиље у породици* дефинисали као свој основни циљ. Очекивања професионалаца али и јавности од примене Протокола су велика:

- Ефикасно заустављање насиља и збрињавање жртве;
- Повећање броја откривених и процесуираних случајева насиља;
- Осигурање безбедност жртве и њена активна партиципација у свим фазама поступка;
- Доступност служби током 24 часа;
- Информисање, оснаживање жртава, правна помоћ и заступање,
- Обезбеђивање валидне медицинске документације о повредама;
- Социјална реинтеграција жртава;

У протекле две године најзначајнији резултати су постигнути на плану:

- Обуке – едукације запослених у свим организацијама и институцијама за поступање у складу са Протоколом дефинисаним обавезама и одговорностима;
- Дефинисања интерних процедура поступања у свим организацијама потписницама Протокола;
- Организовања специјализованих обука изабраних стручњака (рад са насилницима; заштита права деце у партнерским и родитељским споровима;
- Заштита података о личности);
- Повећања броја откривених–пријављених случајева насиља у породици/ занемаривања деце;
- Унапређења безбедности, психо-социјалне, правне и материјалне подршке жртвама насиља;
- Приступања Протоколу нових организација/служби;
- Спровођење тренинга за стручњаке из других локалних заједница у циљу преношења примера добре праксе.

Од 2006.године, када започињу процеси повезивања институција и развијања Протокола, подаци из евиденције Центра за социјални рад илуструју позитивна померања на плану откривања насиља у породици и заштити жртва. У 2006.години Центар је примио 53 пријаве сумњи на насиље-занемаривање деце, 2007.године- 105 пријава, 2008.године 198, а 2009. године 212. За осам месеци 2010. евидентиране су 132 пријаве.

Мере заштите од насиља у породици	2007	2008	2009
Број изречених судских мера	9	12	9
Број корективних надзора	7	22	19
Број одржаних конференција случаја	-	2	12
Број тужби за лишење родитељских права	8	10	2
Број поступака неодложних интервенција	9	2	26
УКУПНО:	33	48	68

У задњих четири године 221 жена/деца је била збринута у Прихватилишту за жртве насиља. У 2009. години 26 деце је, због грубог занемаривања од стране родитеља, издвојено из породица и збринато, према 19 родитеља су уведене мере корективног надзора, усмерене на исправљање пропуста у нези и васпитавању деце.

Протоколу су у мају 2010. године приступили Адвокатска комора Крагујевца и Национална служба за запошљавање-Филијала Крагујевац. Адвокатска комора Крагујевца је доставила листу од 15 адвоката – својих чланова који ће пружати бесплатну правну помоћ социјално угроженим жртвама насиља, кроз писање тужби, жалби, поднесака пред Основним, Вишим и Апелационим судом до правоснажног окончања парничног и кривичног поступка.

Стручњаци Филијале Националне службе за запошљавање ће пружати услуге професионалне оријентације, професионалног саветовања, одговарајућих тренинга, укључивање у клубове за тражење посла, на сајмове запошљавања, обуке за познатог послодавца, преквалификације, доквалификације, обуке за започињање сопственог бизниса. Жртве насиља ће се приоритетно укључивати у јавне радове, локалне програме радног ангажовања и др.

Љиљана Ђорђевић, дипл. соц. радник, специјалиста медијације

СТУДИЈСКА ПОСЕТА ХРВАТСКОЈ

На простору бивше Југославије почели су да дувају неки нови ветрови, и у складу са побољшањем односа Србије и Хрватске, успоставља се тешња сарадња између институција Србије и Хрватске у решавању различитих проблема. И у Србији и у Хрватској се придаје све већи значај превенцији и сузбијању насиља у породици, не зато што је то неки модни тренд, већ зато што се надлежне институције у Србији и Хрватској отварају према решавању ових проблема, и сазрева свест и у институцијама система и у јавности, да се ти проблеми могу успешније решавати сарадњом и разменом искустава између надлежних институција различитих земаља.

Ова студијска посета је обављена у времену од 19.04. до 23.04.2010.године. Студијску делегацију Србије су чинили: Гордана Петронијевић, из Центра за социјални рад Крагујевац, Радивоје Дашић, из Полицијске управе у Крагујевцу, Миланка Димитријевић и Милован Стевановић из Вишег прекршајног суда Београд, Одељења у Крагујевцу, Славица Радовановић из Министарства унутрашњих послова РС и Милена Бошковић Вилотић и Јелена Кесеровић из Аутономног женског центра Београд.

Програм рада ове студијске посете био је изузетно широк и обухватао је различите теме које се односе на превенцију и заштиту жртава насиља, посебну заштиту жена и деце као жртава насиља, равноправност полова и општу превенцију и мере заштите од насиља у породици. Наша студијска делегација је посетила више институција које се налазе у Загребу и то: Центар за жене жртве рата-Роса, Високи прекршајни суд у Загребу, Центар за социјалну скрб, Аутономну женску кућу у Загребу, Уред Центра за жртве рата, Криминалистичку управу МУП-а РХ, Дом „Дуга“-Градско склониште, Правобранитељицу за дјecu и Правобранитељицу за равноправност полова.

Импесија свих учесника ових сусрета у свим наведеним институцијама је, да су проблеми са којима се све институције сусрећу врло слични, да су искуства у раду такође слична и да се на доста сличан начин размишља о решавању проблема који се односе на насиље у породици. У свим институцијама дочек наше делегације је био наглашено пријатељски, срдчан и уочена је отвореност свих за даљу сарадњу.

У свим контактима заједнички је констатовано, да су у огромној већини случајева жртве насиља жене и деца и да се у оба друштва до сада није предузимало све што је неопходно за спречавање насиља и његову превенцију у породици и да је тек у последње време отворена нова страница и да у јавности оба друштва постоји веће разумевање и осетљивост за ову врсту проблема. Заједнички је констатовано, да је за успешнију превенцију и сузбијање насиља, услов

континуирана сарадња свих институција које су на било који начин повезане са проблемима насиља у породици.

ефикасности у вођењу овог поступка када се ради о свим облицима насиља укључујући и насиље у породици, чему је допринела сарадња између Полицијске управе и Прекршајног суда у Крагујевцу, уз строго поштовање надлежности ових институција, о чему је податке презентирао представник Полицијске управе из Крагујевца. Суштина ткз. „модела“ у раду Полицијске управе и Прекршајног суда у Крагујевцу, састојала се у томе да се одмах реагује и предузимају мере прописане законом за привођење насилника судији Прекршајног суда, извођењем свих неопходних доказа у прекршајном поступку у кратком року и доношењем одлуке у такође кратком року, што је све дало добре резултате и што представља генералну превенцију у сузбијању свих облика насиља, укључујући и насиље у породици. Презентација тог „модела“ је изазвала посебно интересовање представника свих наведених институција у Загребу због другачије праксе у раду прекршајних судова у Хрватској, чија пракса се није показала довољно ефикасном.

Уочено је да је за превенцију насиља изузетно важна сарадња свих напред поменутих институција, а посебно доношење Општег протокола о поступању институција које се баве насиљем у породици на нивоу државе. Република Хрватска је донела Протокол о поступању у случају обитељског насиља (2005-2006.), док такав протокол још увек није донет у Србији. Град Крагујевац је отишао корак напред, па је 2008.године на локалном нивоу донет протокол што је истакнуто као пример добре праксе.

Успеху ове посете посебно су допринеле представнице Аутономног женског центра из Београда и Центра за жене жртве рата-Роса из Загреба, које већ уназад неколико година успешно сарађују и размењују узајамно посете. Ова посета је показала управо то, да са таквом праксом и сарадњом и убудуће треба наставити.

СУДИЈЕ ВИШЕГ ПРЕКРШАЈНОГ СУДА
Милован Стевановић и Миланка Димитријевић

Поменути представници из Вишег прекршајног суда су представили, како је то названо, „модел“ рада Прекршајног суда у Крагујевцу, чију суштину представља доследна примена постојећих закона у вођењу прекршајног поступка, која се огледа у посебној

ПСИХОСОЦИЈАЛНИ ТРЕТМАН ПОЧИНИОЦА НАСИЉА У ПОРОДИЦИ

Спречавање и превенција насиља у породици је један од важних задатака које невладине организације, полиција, центри за социјални рад, судови, тужилаштва, здравствене и образовне установе кроз заједнички интегрални приступ, у последњих неколико година, желе да развију и унапреде. Насиље у породици је добило свој правни оквир кроз Породични закон РС, Кривични закон РС, Закон о кривичном поступку РС, Закон о прекршајима РС, Закон о јавном реду и миру РС.

Град Крагујевац је отишао корак напред и 2008. године је потписан Протокол о међусекторској сарадњи у процесу заштите жртава насиља у породици на подручју града Крагујевца. Протокол су потписали: Град Крагујевац, Полицијска управа, Центар за социјални рад, Клинички центар Крагујевац, Завод за хитну медицинску помоћ, Дом здравља, Школска управа и НВО "Оаза сигурности". Ове године протокол су потписали и Адвокатска комора града Крагујевца и ИСЗ Филијала у Крагујевцу.

Користећи искуства других земаља, Хрватске, Холандије, Америке, почиње да се препознаје значај психосоцијалног третмана у заустављању и спречавању насилничког понашања у породици, па је Основно јавно тужилаштво у Крагујевцу, ове године, до сада упутило 8 клијената на психосоцијални третман у Саветовалиште за брак и породицу.

Оправданост реализације психосоцијалног третмана је вишеструка. Искуство показује да жртве насиља често и након судских поступака доносе одлуку да наставе заједнички живот са насилним партнером. Спровођење третмана значајно је за промену породичних образаца. Кроз третман, клијенти мењају насилне обрасце понашања, који им омогућавају заснивање функционалних, како партнерских тако и других односа.

Саветовалиште је започело да реализује психосоцијални третман користећи теорију и праксу из Хрватске, кроз индивидуални и групни рад са насилницима. Међутим, за примену ове мере потребна је додатна едукација стручњака а посебно припрема и едукација судија, тужиоца, социјалних радника да разумеју како треба примењивати ову меру, која су реална очекивања, како развити добру и садржајну сарадњу судова, тужилаштва, центра за социјални рад, третманских центара и саветовалишта за подршку жртвама. Пут је дуг, уз едукације истовремено треба радити на стварању организацијских и законских предуслова да би се психосоцијални третман починиоца насиља у породици почео спроводити. Едукација је неопходна за судије, различитих нивоа судова, тужиоце, социјалне раднике у центрима за социјални рад, па и полицију како би разумели чему овај третман служи, када има смисла и кад га судови требају изрицати. Овај део посла је једнако важан као и спровођење самог психосоцијалног третмана. Битна је повезаност свих система који долазе у контакт са породичним насиљем, јер третман је само један његов

део, иначе ће очекивања од успешности третмана бити нереална па се читава ствар може компромитовати.

Психосоцијални третман починиоца насиља у породици служи за заустављање и спречавање понављања насиља у породици и заштиту жртве насиља у породици. Укључивање у третман треба да помогне починиоцу да стекне увид и прихвати одговорност за своје понашање, да усвоји самоконтролу понашања, научи социјалне вештине и промени уверења која доприносе успостављању насилног односа. Главна сврха психосоцијалног третмана је заштита чланова породице у којој има насиља и повећање њихове сигурности.

Психосоцијални третман се темељи на следећим начелима:

- повећање сигурности чланова породице угрожених породичним насиљем;
- породично насиље је неприхватљиво и мора се зауставити;
- породично насиље је израз злоупотребе моћи у настојању да се контролише друга особа;
- починилац је одговоран за своје понашање без обзира на околност насилног догађаја;
- насилно понашање се може променити;
- спровођење третмана мора бити усклађено у сарадњи са другим установама које учествују у сузбијању насиља у породици и заједници (Приручник о provedби Протокола о поступању у случају насиља у породици, Друштво за психолошку помоћ, Загреб, 2010. године).

Спровођење третмана треба да пружи помоћ жртви породичног насиља прекидањем круга насиља у којем је живела са поруком да није "сама/сам", да починилац насиља ради на развијању комуникацијских вештина, да научи да се суочава са стресом и да контролише понашање, а све у циљу превенције, односно спречавања понављања неког од облика насилног понашања. Важно је да починилац насиља током третмана схвати и прихвати да је насиље научен образац понашања који се може променити и да је све друго неприхватљиво и да прихвати одговорност за последице свог понашања.

У Загребу се психосоцијални третман спроводи од 2003. године. Начин и место спровођења третмана прописани су Правилником о начину и мјесту спровођења психосоцијалног третмана који примењује Министарство правосуђа. Евалуацијски подаци показују врло ниску стопу рецидива што прати Прекршајни суд у Загребу који је највећи у земљи. Структурирани групни третман који спровode развијен је из модела Америке, Холандије и Енглеске, а утемељен је на когнитивно-бихевиоралном приступу са нагласком на полну равноправност. Састоји се од 2-4 индивидуална сусрета у фази процене за улазак у третман и 16 групних сусрета са 8 клијента. Третман се спроводи у 7 третманских центара а у следеће 3 до 4 године планирају да делатност прошире на 50 третманских центара.

Поступак процене проводи се индивидуално са свим починиоцима насиља у породици кроз 2 до 4 сусрета са клијентом и бар једним сусретом са жртвом насиља.

Услови које починилац треба да испуни да би био примљен на третман су:

- да је насилан само или углавном у породици;
- да није завистан од алкохола и/или дрога и да је у стању да активно учествује у третману и да испуњава задатке који су саставни део тог

процеса;

- да нема акутну душевну/менталну болест која би онемогућавала његово активно и успешно учествовање у третману;
- да постоји лична спремност и мотивација за промену, односно минимални увид у властиту одговорност за насилно понашање и минимални капацитет за постизање промене.

Обавезни део поступка процене је сусрет са жртвом насиља и циљ тог сусрета је:

- процена ризика коме је жртва изложена, односно остали чланови породице као би се предузеле потребне мере;
- прикупљање информација о насилном догађају, облицима, интензитету, тежини и трајању насиља у породици;
- информисање жртве о психосоцијалном третману и шта се реално може очекивати од третмана;
- договор о будућим контактима са третманским центром.

Важно је нагласити да је пожељно да један тим ради са жртвом насиља, а други тим да спроводи психосоцијални третман са починиоцем насиља, чиме се стварају услови за реализацију модела свеобухватног стручног третмана породице у којој је евидентирано насиље.

Клијенте који су зависници, алкохоличари и наркомани, као и клијенте са дијагнозом акутне душевне/менталне болести треба упућивати на лечење како би се ублажио или отклонио њихов примарни проблем, а само онда ако након излечења дође до насиља у породици могу се упутити на психосоцијални третман.

Спровођењем психосоцијалног третмана починиоца насиља могу се смањити трошкови издржавања затворске казне, починилац насиља може одлазити на посао током примене третмана и на тај начин доприносити задовољењу потреба породице што су његове предности у односу на друге мере.

Наша прва искуства потврђују оправданост примене психосоцијалног третмана, неопходна је едукација стручњака, сарадња свих субјеката и стварање законских и организацијских предуслова за успешну примену.

Гордана Петронијевић, дипл. социјални радник, специјалиста за медијацију и породични терапеут

С А В Е Т И

Хоспитализација у очима деце

Да би смо схватили како се процес хоспитализације одвија код деце, која емоционална стања она доживљавају, неопходно је прво разумети специфичну и јединствену емоционалну везу коју психолози називају афективно везивање.

Афективно везивање, појам који у психологију уводи Ц. Болби означава сталну тежњу за успостављањем односа са другима. То је примарна потреба која се остварује кроз контакт првенствено са мајком, а касније представља и основу социјалног функционисања. Везивање обухвата позитивна осећања између родитеља и деце,

испуњено је задовољством, сигурношћу и пресудно је за опстанак одојчета. Већина одојчади постаје везана за своје родитеље од шестог до десетог месеца старости при чему постају узнемирена када су од њих одвојена и нерадо прихватају њихове заменике.

Зато је веома важно разумети процес развоја детета, како реагују на стресоре па у складу с тим помоћи деци и родитељима да превазиђу стресна искуства, где свакако можемо убројати и хоспитализацију, односно време које дете проведе у болници и све медицинске интервенције кроз које оно пролази.

Савети који могу бити корисни у припреми деце за хоспитализацију

Припрема првенствено зависи од узраста и развојног нивоа детета, као и од ангажованости и степена сарадње са родитељима. Дакле, у припреми учествују родитељи, медицинско особље а у зависности од тежине случаја и психолог, мада се разговор са дететом и родитељима најчешће обавља током хоспитализације.

Пре хоспитализације, уколико има времена и у зависности од узраста детета, родитељи могу разговарати са дететом о ономе што следи а током игре са њим спонтано „провући“ одлазак у болницу.

Главни стресори у периоду одојчета су одвајање од родитеља и њихова анксиозност, контакт са непознатим особама, употреба медицинске опреме, промена средине и устаљених навика (спавање и исхрана).

Како би ублажили негативно дејство ових стресора неопходно је омогућити боравак родитеља са децом. Такође, пожељно је њихово присуство током медицинске интервенције и учешће у нези детета. Уколико постоји могућност, пожељно је да мањи број углавном истих особа брине о детету.

Након прве године старости дешава се да дете болест или боравак у болници доживи као казну. Сепарациони страх је интензивнији при чему се развија

и страх од непознатог, губитка телесних функција или унаказивања тела.

Као нежељене реакције јављају се: опирање током медицинске интервенције, плакање, регресивни процеси а касније и повећана опрезност за опажене радње и претње. Зато је потребно обратити се детету умирујућим и сталоженим гласом, дати једноставна објашњења везана за лечење и пружити могућност избора у нези када је то могуће. У каснијем узрасту присутан је страх и стидљивост од физичког излагања, дете осећа да губи приватност, привремено прекида школовање и однос са вршњацима. Да би се ублажили ови негативни ефекти пожељно је детету омогућити континуирано учење, повезаност са пријатељима и вршњацима.

Предлози који могу бити корисни током хоспитализације деце

Након добре припреме деце и родитеља за процес хоспитализације следећи корак је осмислити боравак деце у болници, при чему је игра најбољи природан начин изражавања детета која смањује беспомоћност и омогућава да се дете осети сигурнијим у непознатој средини. У томе ће свакако помоћи и омиљење играчке и ствари које умирују дете и подсећају на кућну атмосферу.

Кроз игру деца изражавају своја осећања, личне особине, мотиве и вредности, као и своју креативност и интелектуални потенцијал. Игра развија и унапређује когнитивни и социјални развој. За време хоспитализације игру треба прилагодити болничким условима, циљевима терапије и дијагностике.

Током прве и друге године најефикасније су игре које обухватају гимнастику, покрете главе и удова, устајање и седење, стајање на прстима, хватање и играње лоптом, шкрабање и слично.

Почетком треће године развијају се и друге врсте игара, као што су игре маште које могу бити веома корисне у болници. У њима дете одиграва разне улоге, храни играчке, успављује их, разговара са њима али се могу спровести и медицинске игре у којима дете лечи своју лутку, прегледа је и даје јој терапију.

Игра може обухватити и посматрање друге деце док изводе неке активности, примају терапију или пролазе кроз одређене медицинске интервенције. То ће помоћи детету да разуме терапијске и дијагностичке поступке и тако умањити отпорност и настали страх.

Дечја игра обухвата и слушање прича и песама, певање, цртање и писање, играње пластелином и стварање других творевина кроз које дете исказује своје способности што доприноси његовом осећању задовољства и развија његове радне навике.

Дакле, игра је веома важно и успешно терапеутско средство. Недостатак услова и могућности за игру као и потискивање жеље за истом може озбиљно утицати на нормалан психички развој детета.

Ивана Недељковић
психолог Дечје клинике

СТРУЧЊАКА

Психологија, као одговор на потребу за променом

Шта је ментална хигијена ?

Ментално здравље је неодојива компонента здравља. Од менталног здравља зависи и опште здравље човека. Од огромног је значаја за сваког појединца, његову породицу, социјалну групу којој припада и друштвену заједницу у целини. Концепт менталне хигијене је битно разумети и прихватити као вид превенције психичких поремећаја. Будући да идемо на контроле код стоматолога, гинеколога, кардиолога и других специјалиста, зашто би изостала контрола менталног здравља. Неопходно је развијати свест о неговању и чувању душевног здравља како на индивидуалном тако и на колективном плану. Споља видљива лепота добија праву форму са унутрашњом равнотежом. Ментално здравље подразумева одсуство душевне болести, не значи међутим одсуство свих конфликта и комплекса, већ само оних патогених који доводе до релативно трајног губитка менталне равнотеже.

Шта је клиничка процена ?

Клиничка процена представља суштинско обележје идентитета клиничког психолога. Прва асоцијација на појам психолога је тест, односно тестирање. Ипак, за адекватан увид психолога-дијагностичара у клијентов проблем и целокупну личност потребан је један виши ниво емпатије, толеранције и разумевања. Примарна сврха психолошке процене у клиничким условима је процена когнитивног и афективног функционисања, процена понашања, персоналних карактеристика, слабости и снага, а са циљем да се о клијенту дефинише одређено мишљење, дијагноза, да се предвиди његово понашање и да се дају препоруке о третманским решењима.

О психичким поремећајима

Осуда је готово неизбежна од стране друштва када се дође до тога да је неко психички болестан, па се по правилу, врло брзо лепе етикете ниподоштавајућег карактера-лудак, психопата.... Људи су, на жалост недовољно информисани о природи психичких болести и постоје укорењене предрасуде о особама које имају психички поремећај као агресивним, опасним, особама којих се треба клонити и од којих треба бежати. Класификација психијатријских поремећаја је комплексна и велика, обухвата поремећаје различите међу собом по квалитету и интензитету у којем мењају психу. Психички поремећаји су веома распрострањени и често хроничне природе. Од великог су медицинског и социјалног значаја.

Медицински значај психичких поремећаја огледа се у чињеници да најмање 20% опште популације у сваком тренутку страда од неког психичког поремећаја, а приближно 5%-10% становништва, током једне године, затражи помоћ од здравствене службе због психичких поремећаја. Са друге стране особа не мора да има психички поремећај, већ одређени проблем који није у могућности да разреши у одређеном тренутку. То

може бити зато што су, из неког разлога, њени психички капацитети за превазилажење стресних ситуација умањени. Такође је веома тешко објективно сагледати лични проблем због емоција које инвестирамо и које могу учинити проблем компликованијим и тежим него што јесте. У том случају се одређен проблем може разрешити и једном психолошком интервенцијом. Веома је битно разбити предрасуде о одласку код психолога. То не мора нужно да значи да је неко болестан или како волимо да кажемо поремећен. Предрасуде су у негативној корелацији са знањем и информисањем, што је и овде случај.

Разлика између психолога и психијатра ?

Многи не проналазе разлику између ове две професије или су им ови појмови недовољно разјашњени. Психијатар је медицински образовна особа са специјализацијом из психијатрије која се бави дијагнозом и лечењем душевних болести медикаментозном терапијом и психотерапијом. Психолог је особа која је завршила студије психологије и на тај начин је професионално оспособљена за практични, научни или образовни рад, у овом случају са клиничком популацијом. Дакле, основна разлика је у томе што се психијатри у првом реду ослањају на лекове, док психолози искључиво третирају проблем психотерапијском процедуром. Сарадња клиничког психолога и психијатра је од непроцењиве важности за исправну категоризацију поремећаја, као и за даљи третман. Заједничким снагама се комплексније и одређеније посматра проблем, односно поремећај. У случајевима када је процењено да је особи потребна медикаментозна терапија, рад психолога може бити од значаја за боље разумевање функционисања, решавање проблема у породичној или социјалној средини, а може бити усмерен и на изграђивање вештина за адекватније суочавање са стресом, решавањем конфликта и сл.

Како до клиничког психолога ?

У оквиру Психијатријске клинике КЦ Крагујевац се одвија пракса клиничког психолога. Рад клиничког психолога, на првом месту подразумева рад са клиничком популацијом, односно пацијентима који се лече психијатријски у хоспиталним или амбулантним условима. Психодијагностиком помажемо психијатрима у диференцијалној дијагнози, односно у расветљавању појединих аспеката функционисања појединца. У те сврхе дајемо детаљније информације о интелектуалном и емоционалном статусу. У амбулантним условима, поред дијагностичке класификације, врши се и процена преостале радне способности, затим клиничка процена у сврху припреме пацијента за неку хируршку интервенцију, као и процена ефекта болести и третмана на квалитет живљења. Клиничком психологу се могу обратити особе које су у стању неке психолошке немоћи, потешкоће или потребе. Особе које препознају ту потребу могу то учинити у просторијама Психијатријске клинике КЦ Крагујевац. За овај преглед је потребан упут од лекара опште праксе, а пре свега лични увид у потребу за променом.

Милена Младеновић,
клинички психолог

ИЗ ИСКУСТВА САВЕТОВАЛИШТА ЗА МЛАДЕ ШКОЛСКОГ ДИСПАНЗЕРА

МАРИХУАНА

Питање „Да ли је марихуана дрога или не?“ постављали су често млади и њихови родитељи, који нису били довољно едуковани или су добијали информације од погрешних људи. Мој одговор и тада и сада (после многобројних едукација младих и њихових родитеља) гласи: Да, марихуана јесте дрога из групе халуциногена и њено узимање представља прву фазу у тешкој болести зависности –наркоманији.

Свака особа која се на било који начин бави проблемима наркоманије може да се сложи са мном да је марихуана дрога, јер то је одавно научно доказано у свету. Добија се из биљке ЦАНАБИС САТИВА, из њених листова, продаје се као „Џоинт“ – у облику цигарете.

Главни састојак марихуане је тетрахидроканобинол (ТХЦ) који има психоактивно дејство. После неколико минута од узимања ове дроге, особа се осећа опуштено, задовољно, пуна ентузијазма и енергије, али, врло брзо се губи концентрација. Особа отежано мисли, говори, долази до халуцинација, лупања срца, знојења, проширења зеница.

После одређеног времена (након 2 сата) долази до равнодушности, незаинтересованости, немотивисаности, недостатка пажње. Када млада особа само једном проба било коју врсту дроге назива се „пробатором“ и најидеалније је да се на томе заврши експериментисање са дрогама.

Нажалост, један број младих после првог пробања наставља са узимањем, други пут, трећи ...и тако постаје зависник од марихуане. Континуирано узимање марихуане доводи до великог броја штетних последица на физичко и психичко здравље корисника.

Психичке промене: поремећај памћења, отежано учење, поремећај интелектуалног развоја, губитак психомоторних способности и јасноће мишљења, напади панике, узнемиреност, раздражљивости.

Физичке промене: вртоглавица, убрзан рад срца, дисања, осцилације крвног притиска, поремећај у синаптичком преносу информација између неурона у мозгу, пад имунитета, стерилитет, код мушкараца смањен ниво тестостерона и број сперматозоида, код жена, због поремећаја менструалног циклуса долази до промена у настајању овулације, што условљава неплодност.

На предавањима и трибинама млади су често постављали питање: „Зашто се марихуана користи слободно у Холандији и зашто се користи у неким земљама у терапеутске сврхе?“

Холандија је једна од ретких земаља где је марихуана легализована (још су само две државе на свету легализовале ову дрогу). У тим земљама сматрају да ће легализацијом смањити радозналост младих, а на тај начин и спречити их да улазе у наркоманију.

Неке државе користе марихуану у терапијске сврхе, али само код оболелих од рака и сиде (у терминалној фази болести). Користи се за ублажавање болова у мишићима код мултиплекс склерозе. У терапеутске сврхе се даје под строгим контролом лекара. Младим и здравим особама се не препоручује никакво експериментисање у узимању ове и било које друге врсте дроге.

Ако је млада особа постала зависник од марихуане, а жели да се подрвргне одвикавању, мора да потражи професионалну помоћ. Особа пролази кроз II фазу –детоксикације. Престаје се са узимањем дроге. Може доћи до апстиненцијалне кризе и тада се зависнику помаже да из ње изађе помоћу лекова и психотерапије. Ова фаза траје до 10 недеља.

Друга фаза –је рехабилитација, када је примаран психолошки рад. Зависнику се помаже да стекне или поврати самопоштовање и да се избори да не узме поново дрогу. Ова фаза дуго траје и некада је врло тешка.

Трећа фаза –је фаза друштвене интеграције. Зависнику се помаже да направи план свог живота са реалним циљевима да створи нове навике и пријатељства, да направи стратегију за решавање стресних ситуација.

Порука младима би била: своју радозналост усмерите на здраве стилове живота: спорт, музику, образовање, учење, плес, планинарење и др. Проблеме решавајте заједно са својим најближима, који вас сигурно највише воле, али ако вам се учини да је помоћ стручњака потребна, ту смо ми који се бавимо младима (Саветовалишта за младе, Центар за социјални рад, стручни сарадници школа). Немојте дозволити да због једне лоше оцено или несрећне заљубљености пожелите да одлутате у свет дроге, јер верујте, повратак из тог света је тежак а некада и немогућ.

Караклајић Зденка, педијатар
Дома Здравља у Крагујевцу

ЗНАЦИ УПОЗОРЕЊА ...

Родитељи треба више да знају о дрогама и да о овој теми отворено разговарају са децом. Уочавање неких од наведених симптома схватите као повод за разговор са дететом и стручњацима, а не као дефинитивни доказ коришћења дрога. Информисаност родитеља је значајна за благовремено препознавање постојања проблема коришћења дрога, како би се на време и адекватно реаговало.

МАРИХУАНА:

- Црвенило беоњача и слаткаст,
- Безразложно смејање,
- Претерана жеђ и глад, нарочито за слаткишима,
- Када дејство дроге почне да попушта, јавља се апатија, особа постаје незаинтересована,
- Одећа и коса попримају карактеристичан мирис, сличан оном који би се ослободио паљењем биљке за чај.

ХЕРОИН:

- Веома сужене зенице, које буквално постају као тачке,
- Док дејство траје, дете постаје вредно, жели да помогне и уради оно што никада није раније хтело,
- Кад дејство престане, креће поспаност, замишљеност, глава клоне, такозвано "кљуцање"

КОКАИН И БРЗЕ ДРОГЕ:

- Особа не може да се смири ни минут на једном месту, стално је у покрету,
- Неспавање и по четири дана,
- Када се организам исцрпи од неспавања, утоне у сан који може трајати и по два-три дана

Срећа, под лупом истраживача

У савременој психологији проучавању позитивних емоција и оптималног људског функционисања придаје се све већи значај.

Фокус се, са истраживања психопатолошких феномена и негативних емоција помера ка истраживању позитивних карактерних особина, индивидуалних снага, субјективног благостања и сл. Конституише се позитивна психологија, као грана психологије која има за циљ да допуни до сада стечена знања, углавном везана за маладаптивно људско функционисање, новим сазнањима о аспектима позитивног функционисања, као и да осмисли конкретне интервенције које ће водити смањењу патње и повећању општег задовољства. Описана промена научног фокуса везана је за усвајање новог концепта металног здравља. У складу са тим, светска здравствена организација под менталним здрављем не подразумева одуство болести, већ стање опште добробити, у којем особа реализује своје потенцијале, има капацитета да превлада стесоре, буде продуктивна и доприноси заједници.

Као један од индикатора металног здравља и све чешћи предмет истраживања издваја се осећање среће, односно субјективног благостања, како се она у научним круговима назива.

Зашто је бављење концептом среће важно?

најважнијих, животних циљева наводи управо то: Бити срећан. Међутим, заговорници проучавања феномена субјективног благостања указују на шире размере оправданости истраживања среће. Показано је да су особе које исказују већи степен субјективног благостања генерално здравије, као и да имају просечно дужи животни век. Ове особе улазе у квалитетније, функционалније односе са другим људима, вештије су у социјалним релацијама и имају више пријатеља. Пословно су успешније и задовољније својом каријером. Потврђена је двосмерна природа повезаности субјективног

благостања и наведених карактеристика: како оне доприносе повећању општег задовољства, тако и осећање среће доводи до бољег општег, здравственог, пословног и социјалног функционисања. Психолозима то представља више него довољан разлог не само за проучавања већ за промоцију и повећање субјективног благостања како на општем, тако и на индивидуалном нивоу. Подстакнут овим сазнањима, све већи број људи се бави питањем среће на личном плану и тражи начине за њено остваривање.

Да ли је могуће осећати се срећнијим?

Одговори на ово питање долазе из различитих извора. Људи углавном имају сопствену представу о начинима на који могу постати срећнији, која је генерално везана за промену неких спољашњих фактора. Најчешће под тим подразумевају побољшање материјалног статуса, промену политичког уређења, остваривање партнерске релације и сл. Одговоре нуди и све доступнија литература тзв. популарне психологије, која обилује саветима и готовим, универзално применљивим решењима, која су ретко резултати научног испитивања. Питање начина за повећање субјективног благостања разматра се и кроз истраживања на пољу позитивне психологије.

Показало се да је субјективно благостање заправо одређено комбинацијом наследних и срединских фактора и личног ангажовања, при чему сваки од ових фактора има различитог удела у формирању његове вредности.

Најмањег удела имају средински фактори, односно околности у којима особа живи, према истраживањима свега 10 %. На пример материјални статус, односно количина прихода не доприноси повећању осећања среће у оној мери у којој се то уобичајено мисли. Значајна повезаност постоји само у условима изразитог сиромаштва. Наиме, уколико су материјални приходи довољни за задовољење основних људских потреба, повећање прихода не доводи до повећања субјективног благостања. Осећање среће се није показало повезаним са образовним или социјалним статусом, док је уочена блага повезаност са религиозношћу и брачним статусом.

Стресогени догађаји, без обзира да ли се позитивно или негативно конотирају, доводе само до тренутне промене у нивоу субјективног благостања. Након догађаја као што су рођење детета, дипломирање, добитак на лутрији, или пак трауматско искуство, болест, губитак вољене особе и сл., следи изразита промена у осећању општег задовољства, која се након одређеног времена редукује на првобитни ниво. Постоји одређен ниво субјективног благостања, који се трајно значајно не мења под утицајем спољашњих чинилаца.

Највећег утицаја на ниво среће, према истраживањима имају генетски фактори (50%). Одређени људи се рађају са предиспозицијама за развој особина оптимизма, ведрине и радости, док други имају предиспозиције за развој несигурности, анксиозности, депресивних симптома. Субјективно благостање је у највећој мери одређено особинама темперамента, односно екстраверзије и неуротицизма,

које су генетски условљене. Заправо, наследним чиниоцима одређен је опсег у оквиру кога се ниво субјективног благостања може кретати (најнижа и највиша вредност). Истраживања показују да је, у оквиру генетски одређеног опсега, могуће утицати на ниво личне среће.

Фактор личног ангажовања има чак 40% удела у формирању субјективног благостања. Показало се да је могуће утицати на промену нивоа среће, наравно у оквиру генетски одређеног опсега, независно од околности и догађаја у нашем животу. Оно што позитивно утиче на то да се осећамо срећнијим је редифинисање личних циљева и активности, на начин да буду у складу са нашом личношћу и потребама, да обезбеђују развој и континуирано стицање позитивних искустава.

На основу резултата истраживања овог фактора, могу се формулисати препоруке о начинима на које је могуће утицати на повећање субјективног благостања. Неке од њих обезбеђују трајне, а неке само тренутне промене.

→ **усмерите пажњу на свакодневна искуства:** Показано је да је за осећање општег задовољства значајнија учесталост, него интензитет позитивних искустава. Према томе, инвестирање енергије у обезбеђивање малих, свакодневних извора задовољства има више ефекта на субјективно благостање него улагање у достизање интензивних, али повремених задовољстава.

→ **практикујте оне активности које су усклађене са вашим природом и будите креативни у њиховом извођењу:** увођење пријатних активности, односно активности које омогућавају достизање неког важног личног циља у готово свакодневни ритам, трајно позитивно утиче на осећање општег

задовољства уколико се проналазе нови, интересантни начини за њихово извођење. На пример, уколико себи побољшање кондиције поставимо као циљ, практиковањем трчања утицаћемо на повећање свог нивоа среће само уколико у ту активност уносимо промене у виду промене места, времена трчања, друштва и сл.

→ **препознајте своје снаге и употребите их на начине који су другачији од уобичајених:** препознавање јаких страна личности и њихова примена у новим животним сферама, трајно позитивно утиче на повећање нивоа субјективног благостања, показују истраживања. нпр Уколико је код вас изражена особина љубави и бриге према другима, коју сте иначе манифестовали у породичним и пријатељским релацијама, проналажење начина да је употребите и у другим животним аспектима (нпр. кроз рад у прихватишћима за децу) учинице вас трајно срећнијим.

→ **изразите захвалност:** показано је да изражавање захвалности позитивно утиче на субјективно благостање. Без обзира на начин који одаберемо, изражавањем захвалности јачају се интерперсоналне релације и фокусира се на позитивне аспекте сопственог функционисања.

→ **сумирајте дневне утиске и усмерите пажњу на оне ствари којима сте задовољни:** према резултатима истраживања, развијање ове навике учинице вас трајно задовољнијима. Испитаници који су имали задатак да свакодневно запишу бар три добре ствари које су се у току тог дана догодиле, извештавали су о промени нивоа субјективног благостања и 6 месеци касније.

→ **уложите енергију у одржавање персоналних релација:** успостављање и одржавање блиских релација позитивно утиче на промену нивоа среће. То ћете постићи неговањем породичних и пријатељских релација и креирањем живота на начин да у њима сто чешће уживате.

Описане препоруке настале су као резултат многобројних истраживања на пољу позитивне психологије. Показале су се као корисне, а на вама је да одлучите да ли ћете их примењивати или не. Идеја овог чланка је да вас подстакне да о среци размишљате, односно да вам покаже да је на повећање среће могуће активно деловати. Утицај субјективног благостања на свеукупно функционисање је довољан да се на његовом повећању ангажујете већ данас.

Сандра Јовановић,
психолог у Саветовалишту

ПРЕСТУПНИШТВО КОД МЛАДИХ

Обележје друштвеном животу дају генерације које се разликују од својих предака-родитеља, то су деца рођена после деведесетих година а образована и у активан живот укључена у току последње две деценије, колико трају друштвена превирања и реформе.

Преступништво код младих постаје наша свакодневица, смањује се старосна граница и повећава број оних који испод 16 година старости прекрше законске норме, чак почине и велики број тежких кривичних дела.

Пракса показује да се сусрећемо са крајностима где се издвајају две групе деце:

- Деца из породица са лошим материјално-педагошким статусом. Увек су незадовољни.
- Деца из финансијски добро стојећих породица (у групи вршњака названи „мезимцима“), у детињству размажени, у младости саможиви и материјалистички настројени. Не желе да одрасту.

Обе групе чине противречну мешавину која се огледа у томе да су поуздани и непокорни, цинични и прагматични, саможиви и истовремено „правдољубиви“. Високо цене своје интересе а не држе много до осећања других људи и сопствене одговорности. У стицању статуса у групи и стицању материјалних добита су безобзирни.

Многа деца која врше преступништво, обично се не разликују од других када је реч о њиховој тежњи ка срећи или пак бригама. Међутим, нека од њихових искустава могу бити веома различита од оних која не чине никакве преступе. Велики број ове деце је имао искуства везана за распад породице или насилничко понашање родитеља. Они готово да и немају јасан модел улоге који означава про-социјално понашање и одређене ставове. Многи су, нажалост, од раног детињства искусили сиромаштво, нерешена стамбена питања, изложеност криминалу, алкохолизму, насиљу у породици, наркоманији... Многи су расли уз тензије ратног окружења, избеглиштва и одбачености.

Углавном сматрају да је њихово кршење законских норми САМО средство за постизање независности, посебно када је у питању новац, а неки ће то описати као условљену (оправдану) фазу у развоју „која ће проћи“.

Знају да буду без толеранције и саосећајности, па је с тога забрињавајућа брутална агресивност код деце, нарочито групна када постоји такозвана подељена одговорност.

Много је разлога који утичу на појачано преступништво код младих и на повећан број почињених кривичних дела. Према мишљењу стручњака који се баве овом проблематиком „Реч је о друштву у којем деца данас одрастају, а у којем не постоји јасно дефинисан систем вредности“.

Петковић Борика, педагог Центра

НОВЕ УСЛУГЕ ЗА

Дневни боравак за децу и младе са проблемима у понашању

Шта је Дневни боравак?

Дневни боравак је нова услуга у систему социјалне заштите којом се пружа унапређење и одржавање квалитета живота корисника у њиховој социјалној средини, развојем социјалних вештина и смањењем друштвено неприлагођеног понашања. Услуга се реализује кроз осмишљене програме у одређеним временским оквирима, у организованом окружењу, уз потребан надзор, са циљем задовољавања развојних потреба, развијања животних вештина, личне и друштвене одговорности корисника. Дневни боравак се реализује кроз два паралелна програма:

- I. Програм којим се пружа помоћ и подршка деци и младима у складу са Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела Републике Србије. Намењен је деци и младима од 7 до 18 година који:
 - Испољавају проблеме у понашању,
 - Своје потребе задовољавају на друштвено неприхватљив начин,
 - Су у ризику за развој проблема у понашању.

Програм којим се пружа подршка и помоћ родитељима у васпитању и јачању васпитних компетенција родитеља.

Шта је циљ Дневног боравка?

Основни циљ је унапређење система социјалне заштите за децу и младе са проблемима у понашању, у локалној заједници, кроз ресоцијализацију излазак из стања социјалне потребе. Циљеви су усмерени на развој вештина и знања за излагање из стања социјалне потребе и превазилажења проблема у свакодневним ситуацијама у којима се млади сусрећу у свом окружењу, на конструктиван, друштвено прихватљив и одговоран начин.

Области испољавања поремећаја у понашању:

- агресивност према људима и животињама
- уништавање имовине
- крађе, обмане, преваре
- озбиљно кршење норми и правила.

Проблеми који прате поремећаје у понашању:

- * рана, прекомерна, промискуитетна сексуална искуства,

- * пушење, злоупотреба алкохола и - или дрога,
- * необраћање пажње на друге или потпуно одсуство бриге за права, добробит и осећања других,
- * низак ниво толеранције на фрустрације и раздражљивост,
- * осећање несигурности и низак ниво самопоштовања,
- * успех и понашање у школи обично су испод просека за њихову узрастну групу, анксиозност и депресија.

Дневни боравак- одговор на потребе деце и младих са проблемима у понашању у Крагујевцу је:

- * Реализован као пилот пројекат Завода за социјалну заштиту Републике Србије у трајању од 6 месеци(новембар 2009.године-април 2010.године),
- * Покренут са идејом ширења мреже услуга у социјалној заштити намењене категорији деце и младих са проблемима у понашању,
- * Представља вид превенције изрицања заводских мера као и превенције рецидива.
- * Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела Републике Србије је дефинисао временски оквир за реализацију услуге од 6 месеци до 2 године.

Дужина трајања услуге за сваког корисника се дефинише у складу са претходно направљеним *ИНДИВИДУАЛНИМ ПЛАНОМ ТРЕТМАНА* а у складу са његовим потребама и уз његову партиципацију. Активно учешће малолетника је изузетно важно из више разлога а основни су да је за прихватање програма од стране корисника неопходно да буде упознат са планираним активностима и да у складу са њима преузме одговорност за своје понашање. Програм Дневног боравка се реализује у простору Дечјег Дома “Младост”, који је за ову намену адаптиран и физички одвојен од осталих услуга које у установи постоје. За реализацију активности се користе сви расположиви ресурси установе: игралиште за фудбал и кошарку, керамичка радионица, зоо-парк. У складу са планом

ДЕЦУ И МЛАДЕ

третмана малолетници користе и садржаје Центра за младе, који се такође налази у простору Дома: интернет клуб, радионице страних језика, фитнес клуб, а повремено учествују и у манифестацијама за ширу популацију младих Града.

Основни концепт рада Дневног боравка је индивидуални приступ сваком кориснику, кроз уважавање његових потреба, интересовања и способности. Рад се организује у групама (радионичарски модел рада) и индивидуално.

ПРОГРАМИ РАДА ДНЕВНОГ БОРАВКА

- Програм усвајања комуникацијских, социјалних и животних вештина,
- Програм учења ненасилних облика решавања конфликта,
- Програм подстицања формалног и неформалног образовања,
- Програм спортских и рекреативних активности и активности забавног садржаја,
- Школа екологије,
- Креативне радионице,

На пословима реализације услуге за време пилот пројекта је било ангажовано три стручна радника (дипл. социјални радник, васпитач и специјални педагог). Од јуна месеца је реализација програма настављена кроз пројекат Јавних радова, којим су ангажована четири стручна радника (дипл. социјални радник, психолог, специјални педагог и професор српског језика и књижевности).

Резултати рада Дневног боравка:

- 80% младих, починилаца кривичних дела није рецидивирало за период коришћења услуге,
- 100% деце и младих је поправило школски успех и редовност похађања наставе,
- 1 младић је наставио са школовањем и са успехом завршио средњу школу,
- 2 радно оспособљена младића су се уз усмеравање и подршку радника Дневног боравка запослила,
- деца и млади су стекли поверење у раднике дневног боравка, прихватају доласке и отворени су у комуникацији са њима,
- деца и млади генерално поштују правила понашања у Дневном боравку која су заједнички донешена (поштовање времена долазака, поштовање договора направљених са радницима ДБ-а),
- слободно време корисника је структурираније и садржајније,
- У већини случајева где је било проблема у комуникацији између родитеља и деце, комуникација је побољшана.

На почетку реализације програма, страхове који су корисници имали били су у вези са непознавањем програма рада Дневног боравка. Претпоставке су им биле да ту долазе искључиво због радно-хуманитарног ангажовања (вербализујући бојазан од тешког физичког рада што су им биле асоцијације гледајући америчке филмове). Након сваког новог сусрета осећали су се пријатније и опуштеније, о томе су и говорили. Доласци им нису представљали проблем, јер поред увида у корисност програма, осећали су се испуњено (због времена и садржаја). Млади истичу да им одговарају разговори о темама које их интересују без предрасуда и осуђивања. Активности су усмерене на потенцирању позитивних особина личности, њиховом препознавању и истицању, а самим тим кориговању негативног. У изради планова третмана и активности партиципација младих је активна и иницијативна, увек усклађена са њиховим потребама, могућностима, интересовањима и способностима.

Дневни боравак је од почетка рада до септембра имао 25-оро деце и младих корисника услуге, узраста од 10 до 19 година. Актуелно је 15-оро редовних корисника, шест месеци у континуитету. Највећи број корисника је мушког пола. Највећи проценат младих је из категорије редовних ученика, мада има и оних који никада нису били у образовном систему. Што се тиче структуре корисника у односу на разлог упућивања:

- 45% корисника је са изреченом васпитном мером Појачан надзор органа старатељства (вишеструки починиоци кривична дела и прекршаја), 30% корисника је кривично неодговорно (одбачена кривична пријава за почињено кривично дело), - 20% корисника је потребна помоћ у васпитању, 5% корисника је са изреченом васпитном мером Појачан надзор родитеља.

ПЛАНОВИ У РЕАЛИЗАЦИЈИ ДНЕВНОГ БОРАВКА

- Наставак и проширење сарадње са правосудним органима (изрицање Дневног боравка као посебне обавезе),
- Наставак и проширење сарадње са основним и средњим школама,
- Умрежавање са релевантним институцијама и организацијама у локалној заједници (сарадња са спортским клубовима, установама културе, саветовалиштима, Центром за младе...),
- Дневни боравак као услуга која има своју сталност и континуитет што би омогућило повећање броја корисника, проширење палете услуга, боље праћење корисника и усклађивање програма са развојем њихових потреба.

Ивана Ракић, специјални педагог

ИНОВАТИВНИ СЕРВИС ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ У СРБИЈИ

„Услуга за децу, предах за родитеље“

У склопу подршке превенцији институционализације деце са сметњама у развоју у Србији, у Крагујевцу је, при Дневном центру Школе за основно и средње образовање „Вукашин Марковић“, отворен „Предах смештај“ - нови сервис за децу са вишеструким сметњама у развоју. Ово је један од резултата реализације Меморандума о сарадњи између Удружења грађана „Снага пријатељства“ – Amity, Београд, Школе, Центра за социјални рад „Солидарност“ Крагујевац и Града Крагујевца, који је потписан у склопу Пројекта „Задржимо их код куће“.

Овом услугом омогућен је привремени предах за породице/стараоце деце са вишеструким сметњама у развоју из сеоских средина Крагујевца, Кнића, Тополе, Раче и Баточине, које брину о својој деци код куће. У те сврхе адаптиран је простор за 2 спаваће собе, капацитета за 6-оро деце, и санитарни чворови које користе сва деца Дневног боравка, чиме су обезбеђени услови за повремене боравак деце у трајању до 48 сати у континуитету.

Amity мобилни тимови обилазе скоро 80 села, посећују и пружају подршку за око 250 породица са 265-оро деце са сметњама у развоју, од којих су око 50 потенцијални корисници новог сервиса. Више од половине тих породица живи у сиромаштву или близу границе сиромаштва, исцрпљени су свакодневном „борбом“ са самим собом, институцијама и друштвом, за обезбеђивање услова за достојанственији живот своје деце.

Тим је већи значај „Предах смештаја“, јер омогућава породицама да, док њихова деца користе ову услугу, они могу лакше да обаве кључне сезонске радове на њиви/у пољу, оду по потреби до лекара и ван места

боравка, оду негде на славу, венчање, сахрану..., одморе се од свакодневних обавеза... Све ово доприноси одржавању стабилности и јединства породице у кризним ситуацијама, превенцији развода, институционализације деце, злостављања или занемаривања, а деци омогућава да оформе индивидуални идентитет и да обогате сопствени развој.

Мобилни тимови упућују породице које имају потребу за овом услугом на Центар за социјални рад Крагујевац који им пише Упут за Предах смештај.

До краја 2011. године програм ће се финансирати кроз Пројекат, који реализује Amity а финансирају га заједнички организације AgroInvest, World Vision и Аустријска агенција за развој (АДА), а од јануара 2012. године финансирање истог ће наставити Град Крагујевац за децу из Крагујевца. Услуга ће бити доступна и деци из суседних општина.

Предах програми су настали у Америци, касних 1960-их година као резултат покрета деинституционализације са уверењем да је најбоље место за бригу о деци са инвалидитетом, у њиховој породици, у оквиру заједнице. Услуге Предах програма су привремено олакшање за породице и старатеље јер обезбеђују привремени и повремени смештај деце са инвалидитетом, хроничним или терминалним болестима и/или за децу у ризику од злостављања и занемаривања. Ту се обезбеђује не медицинска брига о деци која се може спроводити у кући или ван куће. Услуге се могу пружати у распону од неколико сати до два месеца у зависности од потреба породицама и типа предах програма који је доступан у заједници. Корисници услуга могу бити узраста од детињства до одрасле доби. Многе услуге предаха су инкорпориране у веће агенције за пружање социјалних услуга на локалном, регионалном и/или националном ниво, које обезбеђују низ услуга подршке за породице.

Један од сегмената Пројекта „Задржимо их код куће“ је прављење базе података особа са инвалидитетом на територији града Крагујевца. Сврха база података је да се сагледа колико има грађана из ове

циљне групе, која права користе и које проблеме имају како би се одређивали приоритети за њихово решавање. База ће истовремено служити и за планирање и развој локалних услуга социјалне заштите намењених овој циљној групи.

Најважнији сегмент Amity Пројекта је унапређење приступа основној здравственој заштити и образовању деце са сметњама у развоју из сеоских средина Крагујевца и суседних општина на начин да им обезбеђује подршку у остваривању права на здравствену заштиту, укључивање у образовне установе, по потреби превоз до здравствених и образовних установа, обезбеђује недостајуће медицинске материјале...

Amity ради и на јачању капацитета родитеља ове деце и чланова локалних Удружења особа са инвалидитетом за остваривање права ове деце из области социјалне, породично правне и здравствене заштите и заговарање за бољи положај те деце. За те потребе у јулу 2010. објављен је „Водич кроз права деце са сметњама у развоју и технике заговарања за њихова права“.

мр Надежда Сатарић, Amity

Град Крагујевац посебну пажњу поклања ОСИ желећи да створи што боље услове за њихово укључивање у све токове друштвеног живота, као и да развије инклузивни приступ у сагледавању њихових потреба. Градска управа за здравство, социјалну политику и друштвену бригу о деци сагледава потребе на које указују ОСИ и у сарадњи са институцијама и удружењима, настоји да уведе нове услуге које ће задовољити потребе ОСИ. Као примере заједничког деловања локална самоуправа је обезбедила за ОСИ:

- Превоз ОСИ у јавном градском саобраћају;
- Превоз комби возилом за ОСИ који не користе ЈГП;
- Клуб младих особа са инвалидитетом;
- Дневни боравак за децу до 25 година старости;
- Дневни боравак за лица старија од 25 година;
- Отклањање архитектонских баријера;
- Обележавање већег броја паркинг места за ОСИ;
- Инклузивно предшколско образовање;
- Становање уз подршку;
- Просторије за рад удружења ОСИ;
- Финансирање рада удружења ОСИ

Из Стратегије развоја социјалне заштите града Крагујевца 2010-2013

У СУСРЕТ НОВИМ САДРЖАЈИМА ЗА МЛАДЕ У СЕОСКИМ СРЕДИНАМА

Програмом „Подршка политици за децу и младе у Србији-јачање институција за децентрализацију социјалних служби, заштита права детета и усклађивање закона са стандардима ЕУ“, град Крагујевац ће у наредном периоду добити нове садржаје за децу и младе.

У току је потписивање Меморандума о разумевању између Reggio nel Mondo и града Крагујевца на реализацији Програма, којим се дефинишу пројектне активности за период 2010-2011 година. Вредност пројекта износи 200.000 евра, од којих је 120.000 евра опредељено за адаптацију и претварање вртића “Чуперак” у Центар за инклузивно образовање, док је 80.000 евра намењено јачању капацитета постојећег Центра за младе и оснивању три нова центра, од којих један на територији града, а друга два у селима Влачка и Поскурице.

Сврха пројекта је унапређење положаја деце са сметњама у развоју кроз инклузивни приступ у образовању и стварање услова за квалитетнији живот младих у сеоским срединама. Предвиђено је умрежавање свих центара за младе, у којима ће се реализовати креативни, превентивни, еколошки и забавни садржаји за ову популацију, али и за остале осетљиве друштвене групе (особе са инвалидитетом, млади- незапослени, стара лица...). Пројектом ће се добити адаптирани и адекватно опремљени простори у којима ће млади моћи да се друже и проводе слободно време на квалитетан начин.

Идеја о отварању клубова за младе у сеоским срединама проистекла је из Истраживања потреба и проблема младих у овим сеоским срединама, које је Центар за социјални рад реализовао крајем 2008.године. Према истраживању, алкохолизам младих у сеоским срединама је један од доминантних проблема, присутан је и висок степен неинформисаности младих о свему што их се тиче, апатија и незадовољство постојећим начином живота. Поред тога, постоји недостатак самоиницијативе код младих - нису довољно свесни својих права, начина њиховог остварења, чињенице да

се и они питају и да могу да учествују у креирању одлука које их се тичу.

Пројектне активности ће се реализовати у партнерству са свим установама у окружењу-школама, спортским друштвима, културно уметничким друштвима која постоје у поменутим насељима, Центром за младе, Градом, Волонтерским центром Крагујевац, ученичким парламентима и Канцеларијом за младе у Крагујевцу. Већ стечена позитивна искуства у организовању сличних активности, у процесу имплементације Локалног плана акције за децу, биће основа у спровођењу овог пројекта.

ЦЕНТАР ЗА МЛАДЕ У ЖДРАЉИЦИ

Центар за младе је организациона јединица Центра за социјални рад, настао у процесу трансформације Дечјег дома Младост. Настао је као одговор на потребе деце и младих Града да имају свој простор, у коме могу да се друже и да организују различите садржаје-креативног, превентивног, забавног и информативног карактера.

Корисници Центра за младе су пре свега деца из Дечјег дома-из свих постојећих садржаја у њему: Прихватилишта, Дневних боравака, деца из хранитељских породица, социјалног становања у заштићеним условима, али и ученици основних и средњих школа, који желе да унапреде своја знања, поправе успех у школи и стекну нове вештине.

Млади у Центар долазе самоиницијативно, по препоруци другова, наставника, Саветовалишта за младе, Центра за социјални рад, ромских удружења...

По узору на овај центар, у сарадњи са Градом, који и финансира све ове активности, и месном заједницом у приградском насељу Ждраљца, која је уступила простор, већ две године се успешно реализују активности за децу и младе из овог и из околних насеља. Поред радионица енглеског језика, информатике, српског и математике, заступљене су и слободне активности: друштвене игре, стони тенис, журке, концерти... Често су манифестације у овом центру празник не само за децу већ и за њихове родитеље и остале чланове породице, па зато са нестрпљењем очекују нове активности.

Љиљана Станковић, социолог

ИЗ КЛУБА МЛАДИХ ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

„Мелем“

*„Ако никада нисам могао стварно да будем попут других људи, онда ћу барем бити попут самога себе и направити најбоље од тога.“
Christy Brown, Моје лево стопало*

Самоћа, највећи непријатељ човека. Осетити, помислити да је нада нестала, човек се повлачи у себе. Мој свет је био међу четири зида, у соби са књигама у којима сам стварао неки свој свет. Јунаци тих књига у време кад ми је било најтеже у самоћи, били су моји пријатељи. Све те књиге ми се смешкају са полице. И сада их читам, присећам се јунака, мојих првих пријатеља. Моји родитељи су знали да сам усамљен, да тражим друга и сродну душу, покушавали су то да ми надокнаде својим присуством, више времена су са мном проводили у смеху и шали. Кад они нису били кући, обично бих звао моју другарицу из основне школе, причао бих са њом кратко, јер је журила и због обавеза није успевала да се посвети мени. Поред тих неколицине другарица и другова опет сам осећао самоћу, знао сам да ти другови имају својих брига и да не могу мени посветити сву пажњу овог света. А онда сам одлучио да на живот гледам са ведрије стране, да се више смејем, верујући да ће једног лепог дана све постати шарено.

Кренуо сам у шетњу, претходно чувши да је отворено место где се особе са инвалидитетом друже. Наравно, ухватио ме је страх, какво је то место у које идем, како ћу бити прихваћен, јер сам јако плашљив. Не слутећи да ћу једном заувек отићи из мрачне собе, отићи из кревета на коме сам јецао молећи Милостивог за бољу будућност. Услишио је моју молитву. Мој јастук је мирисао на бол, на сузе и на мишљење да ћу заувек бити сам, осуђен на милост и немилост.

Мелем. То је име места, то је име рајског места где сам се сусрео са оптимизмом, са хуманошћу, пријатељством које и дан данас траје. Трагање за љубављу, за дечачком љубављу која је ускраћена због болести. То је тема моје прве књиге која је заживела захваљујући добрим, хуманим доброторима из Мелема за самоћу

који не лечи ноћу, само до девет сати. Љубав је тема књиге, љубав која упркос песимизму нагна човека да заплаче, али на крају побеђује оптимизам. Наташа, Саша, Марина, само су неки од пријатеља које сам

упознао и заувек запечатио пријатељством и које су ме прихватили као најбољег друга, моја збирка песама подржана је њиховим аплаузом у том рајском месту, сви смо као једна породица, сложна без обзира на изглед, сви смо једнаки... Наравно упознао сам симпатију, био црвен у лицу због њених зелених очију. У мени се пробудио, веровали или не, песнички дар. Како су ме опчиниле зелене очи. Ето, како пријатељство може бити нешто најлепше на свету. Њих нећу заборавити. Бранку која је од милоште названа Чаробница, Мају коју сам заволео због чедног осмеха и Гоцу која нам је подједнако драга, баш због своје хуманости и пажње. Журке које се приређују у Мелему остају у срцу незаборавне... Знао сам да на свету постоји рајско место чији анђели никад не спавају, чија је душа чиста као злато.

Павле Михаиловић

Клуб младих особа са инвалидитетом је отворен захваљујући Локалној самоуправи, која је обезбедила простор и НВО "Не бомбе само карамеле" - Застава Бреша за међународну солидарност АБЦ солидарност и мир из Италије. Основна мисија оснивања Клуба (2007. године) јесте развијање програма који имају за циљ спровођење инклузије младих особа са различитим врстама инвалидитета у локалну заједницу. Многе особе са инвалидитетом у Крагујевцу су још од раног детињства изоловане и крећу се унутар уског круга блиских рођака и пријатеља.

У жељи да се овим особама омогући другачији начин живота, у Клубу се свакодневно реализују активности културног, спортског и забавног карактера, и то: радионица шивења, радионица ручних радова, ликовна радионица. Организују се видео пројекције, књижевне вечери, рођенданске журке, разна такмичења, надметање у пикаду, а младим посетиоцима су доступни интернет клуб и библиотека. Поред тога, у Клубу се често организују и разни семинари и трибине са темама које се тиче ОСИ. У циљу запошљавања ових особа, у сарадњи са владиним и невладиним организацијама, организују се едукације за његове чланове.

У Клуб на дружење долази велики број младих особа са инвалидитетом, 100-120 особа на годишњем нивоу. Чланови клуба показују највеће интересовање за интернет клуб, књижевне вечери, као и журке које се организују сваког петка, на којима свира волонтер Клуба из Града.

За кратко време свог постојања Клуб је стекао пуно пријатеља, који редовно помажу и доприносе да активности буду успешне (посластичарнице - „Кортина“ и „Чоколоко“, песници из књижевног клуба „Катарина Богдановић“ и волонтери, колектив О.Ш. „Мома Станојловић“, „Кроноспан СРБ“, Фризерско козметички салон „DI end Ekskluziv, Books Computers, грађани и остали бројни донатори).

Користимо ову прилику да се свима њима захвалимо на безусловној помоћи.

Са Конференције о социјалном становању у заштићеним условима-«Живети као остали свет»

У оквиру активности на даљем развоју услуга у локалним заједницама и унапређења квалитета живота грађана, пре свега припадника угрожених група, Министарство рада и социјалне политике, невладина организација Housing Centar и Асоцијација центара за социјални рад Србије, организовали су **Конференцију о социјалном становању у заштићеним условима под називом „Живети као остали свет“**, која је одржана у Крагујевцу 15. и 16. децембра 2009. године. Конференција је реализована захваљујући финансијској подршци Европске Комисије и УНХЦР.

На Конференцију су позвани представници 21 локалне самоуправе и центара за социјални рад из општина у којима постоји овај облик социјалне заштите, представници 13 центара за социјални рад из општина у којима је започета изградња објеката за ову намену, домаћинских породица и корисника из Ниша, Панчева и Крагујевца, Комесаријата за избеглице, УНХЦР, Европске Комисије, УН Хабитат, Тима потпредседника Владе за социјалну инклузију, Републичког завода за социјалну заштиту, Покрајинског завода за социјалну заштиту, Покрајинског секретаријата за социјалну политику и демографију, Градског центра за социјални рад Града Београда, Градске стамбене агенције Крагујевац и невладине организације које које пружају подршку избеглицима и расељеним лицима у Србији.

На Конференцији су презентовани резултати истраживања спроведеног током 2009. године о остваривању овог новог облика заштите и његовог утицаја на унапређење квалитета живота корисника-припадника угрожених група, изнете су оцене и запажања присутних корисника, домаћинских породица, донатора и других институција. На радионицама су размењена досадашња искуства локалних заједница у остваривању социјалног становања у заштићеним условима, као и искуства самих корисника из различитих средина. Била је то прилика да наш Центар представи програме подршке на оснаживању корисника и постигнуте резултате у вишегодишњем спровођењу услуге социјалног становања у Крагујевцу.

Социјално становање у заштићеним условима у Крагујевцу датира од 2003.године, започињањем пројекта-”Хранитељски смештај и социјално становање”. У партнерству са Министарством, Комесаријатом за избеглице, УНХЦР-ом, Градом и СДЦ-ом који је и финансирао пројекат, изграђена су два објекта са 12 станова и два дневна боравка. У истом периоду, пројектом ”Куће за старије избеглице и расељена лица”, изграђена су још два објекта са 14 станова. У 2007.години - Програмом ”Социјално становање у заштићеним условима”, Крагујевац је добио још један објекат са 25 станова (20 породица интерно расељених и 5 локалног становништва).

Поред стамбених јединица (гарсоњере, једнособни и двособни станови), у сваком објекту су обезбеђени заједнички простори – за **дневни боравак** (не само за окупљање и дружење корисника, већ и за организовање потребних активности у раду са корисницима) праће веша, као и уређен простор око зграда (баште, заједничке терасе), у којима се одвијају друштвени контакти и заједничке активности међу станарима и суседима.

Социјално становање у заштићеним условима, као облик социјалне заштите, намењен угроженим појединцима и породицама које немају капацитете нити могућности да обезбеде услове за самосталан живот, једно је проширених права, предвиђено Одлуком о правима грађана у социјалној заштити Крагујевца. Овим документом су прецизирани услови за стицање права и начин коришћења стамбеног простора (учешће у трошковима, обавезе домаћинске породице, престанак смештаја и слично).

У почетној фази развијања социјалног становања у заштићеним условима станови су били намењени искључиво избеглицима смештеним у колективним центрима-Трмбас, ПКБ, као и интерно расељеним лицима, док је око 20% стамбених јединица намењено материјално угроженим лицима Града.

Структура корисника	Број корисника у тренутку смештаја од 2004-2005.	Број корисника у 2010.
Избегла лица	30	2
Интерно расељена лица	13	123
Локално становништво	14	41
УКУПНО	57	166

Током 2004-2005.године, у структури корисника према статусу и држављанству, доминирала су избегла лица-53%, а у актуелном стању су, у укупном броју корисника најзаступљенија интерно расељена лица-74%. Значајно је повећано учешће локалног становништва(три пута више у односу на 2004.годину), који су на овај начин решили свој стамбени статус.

У погледу старосне структуре, деца и омладина су заступљена са 36%, одрасла лица са 52%, док је 12% старих лица. Просечна породица корисника социјалног становања у заштићеним условима има 2,42 члана. У структури породица према броју чланова породице, најзаступљенија су самачка домаћинства.

Образовна структура корисника је у значајној мери неповољна-70% је одраслих лица са нижом стручном спремом, док је само 23% са средњом, односно 7% са високом стручном спремом. Низак образовни ниво, као и дугогодишњи боравак у колективним центрима главни су разлози високог процента незапослености ових корисника, а тиме и социјалне угрожености њихових породица. Права по Закону о социјалној заштити остварује 32% породица, док је 23% без икаквих прихода. Сталне изворе прихода по основу радног статуса има тек 13% корисника и 21% по основу пензија.

Имајући у виду овакву структуру корисника, проблеме са којима се суочавају у свакодневном животу, Центар за социјални рад, поред Одлуком прописаних обавеза, реализује и допунске програме подршке и јачања породица у социјалном становању у заштићеним условима. У локалној заједници постоји широка лепеза услуга, како за децу тако и за одрасла лица, које ови корисници користе, уз посредовање Центра.

Активности које Центар реализује имају за циљ:

- Економско оснаживање: мотивисање, информисање и посредовање у запошљавању
- Рад са децом: припрема за школу и помоћ у савладавању школског градива
- Дружење деце и младих у слободном времену уз рачунаре, друштвене игре, ТВ
- Пружање психосоцијалне подршке породицама
- Информисање о постојећим ресурсима/услугама у граду
- Повезивање са другим социјалним актерима и заједничко спровођење активности.

За децу и младе се реализују програми подршке у савладавању наставног градива али и у стицању додатних знања и вештина. Заступљене су радионице за рад на рачунару, из страних језика, радионице које имају за циљ успешнију социјализацију и

превазилажење проблема у понашању, разне спортске активности... Покретање ових активности помогао је УНДП, а по истеку пројекта, активности су настављене захваљујући разумевању Града и шире локалне заједнице.

Пројектом „Психосоцијална подршка корисницима социјалног становања у Крагујевцу“ оплемењен је и простор-дневни боравац у два објекта, које корисници повремено користе за састанке, обележавање породичних празника и сличне прилике. Набављен је адекватан намештај али и рачунари које користе деца и млади, станари објекта. Некима од њих су добродошли, с обзиром да су управо на њима одрађивали своје дипломске радове.

Пројектом из програма Јавних радова тренутно се реализују активности развијања дневних боравака за децу у Крагујевцу, чија су циљна група, између осталих и деца из социјалног становања у заштићеним условима.

У пружању подршке деци из ових породица укључује се и Црква, која повремено организује помоћ деци у савладавању наставе, обезбеђује топли оброк, материјалну помоћ породици... Идеја овог пројекта „Старији брат, старија сестра“, који се реализује у партнерству између Града, Цркве и Центра за социјални рад, јесте унапређење положаја ове деце, њихових капацитета, знања и постизање лакше интеграције у локалну заједницу.

Поред ових активности са децом, преко Црвеног крста из Крагујевца и Дечјег дома „Младост“ по потреби се обезбеђује одећа и школски прибор за најугроженије вишечлане породице.

Када су у питању одрасла лица, Центар је реализовао радионице намењене економском оснаживању незапослених лица -радно способним корисницима социјалног становања. У програм Добровољно радно ангажовање, за који средства обезбеђује Град, ангажовано је пет корисника социјалног становања. Центар прати кориснике који раде, посредује код јавних предузећа, контактира месне заједнице преко којих се реализује добровољно радно ангажовање и информисе кориснике о могућностима укључивања у разне програме на нивоу Града.

Паралелно са овим активностима реализоване су радионице и на мотивисању корисника за рад, на јачању њихових капацитета, на решавању проблема у породици. У циљу превазилажења међуљудских проблема у самом објекту ангажован је медијатор из Центра. Одржане су радионице на тему заједничког живљења, поштовање правила Кућног реда и сл. У партнерству са невладиним сектором организоване су едукативне радионице на тему Превенција здравља, организовани излети и слично.

Полазећи од тога да социјално становање у заштићеним условима представља један од добрих начина решавања стамбеног статуса угрожених друштвених група, којих у Крагујевцу има у великом броју, Стратегијом развоја социјалне заштите града Крагујевца су предвиђене бројне активности и мере, како би проблеми ових лица били мањи и подношљивији.

Почетком септембра ове године потписан је Меморандум о разумевању између Групе 484, Града, Центра за социјални рад и Комесаријата за избеглице Р.С. којим су дефинисане заједничке обавезе у изградњи још једног објекта социјалног становања у заштићеним условима, за смештај како угрожених избеглих и расељених лица, тако и локалних становника.

Почетком септембра ове године потписан је Меморандум о разумевању између Групе 484, Града, Центра за социјални рад и Комесаријата за избеглице Р.С. којим су дефинисане заједничке обавезе у изградњи још једног објекта социјалног становања у заштићеним условима, за смештај како угрожених избеглих и расељених лица, тако и локалних становника.

Љиљана Станковић, социолог

Због важности даљег развоја овог облика социјалне заштите корисника, преносимо вам и закључке са Конференције, који су проистекли након дводневног рада у Крагујевцу:

- Социјално становање у заштићеним условима**, као облик социјалне заштите, пружа одговарајућу подршку у процесу социјалне интеграције и унапређења квалитета живота својим корисницима, који су припадници веома угрожених група становништва. Ово право је **неопходно и даље развијати као облик социјалне заштите у надлежности локалне самоуправе** за до сада обухваћене циљне групе, али и за друге угрожене групе локалног становништва.
- Развој овог облика заштите неопходно је утврдити локалним плановима** (развојним, годишњим), регулисати као право одлуком о социјалној заштити (садржај, услове и поступак остваривања) и **предвидети ставку у буџету локалне самоуправе за његово организовање и функционисање** (текуће и инвестиционо одржавање објекта, материјална подршка најугроженијим корисницима, трошкови неопходних програма, рад центра за социјални рад у праћењу потреба корисника и организовање потребних програма, накнада за ангажовање домаћинске породице).

3. **Информисање свих ресора и одговорних особа у локалној самоуправи, као и свих грађана у локалној заједници** о овом облику заштите, услов је бољег разумевања, дефинисања и обезбеђивања потребне подршке корисницима
4. Неопходно је јасно дефинисати улоге појединих субјеката на нивоу локалне заједнице и укључити их у обезбеђивање потребних услуга. Иницирати Савете месних заједница да партиципирају у програмима подршке и промовисати укључивање и других субјеката у програмске активности (НВО, удружења, институције).
5. **Одлукама локалних самоуправа и пратећим нормативним актима потребно је јасно дефинисати услове и поступак за остваривање и престанак права, садржај услуге и начин њеног организовања, као и права и одговорности корисника и домаћинске породице, и критеријуме за њен избор** Треба дефинисати обавезе корисника у случају битних промена породичних прилика и других околности које су од утицаја на остваривање права, као и могућности и начин за задовољавање потреба корисника другим врстама подршке. Приликом доношења одлуке о престанку овог облика заштите, потребно је обезбедити индивидуални приступ, како се корисници не би поново довели у стање социјалне потребе.
6. **За оснажене кориснике**, којима услед промењених околности није више потребна подршка кроз услуге социјалног становања у заштићеним условима, али и друго сиромашно стамбено угрожено становништво, у складу са ресурсима и могућностима у локалној заједници, **потребне је развијати друге врсте подршке за задовољавање стамбених потреба**, као што су замена стана у објекту, давање стана у закуп из општинског фонда за социјално становање, добијање кредита под приступачним условима за куповину стана, штедња унапред и др.
7. Препоручује се **повећање капацитета социјалног становања у заштићеним условима за збрињавање најугроженијих грађана из локалне заједнице** којима је овај облик заштите у најбољем интересу.
8. **Послове инвестиционог и текућег одржавања објеката** целисходно је поверити **одговарајућој служби** (нпр стамбеној агенцији и сл), у зависности од расположивих ресурса у локалној заједници.
9. Поред индивидуалне подршке (услуге у остваривању права чије извршавање је законом или одлуком ЛС поверено Центру, која се пружа свим грађанима у локалној заједници под условима и на начин утврђен прописима - пружа водитељ случаја), **центри за социјални рад треба у већој мери да организују програме и активности за оснаживање корисника и активирање њихових потенцијала, уз укључивање корисника и из локалног окружења.** У обезбеђивању ових програма, центар треба да сарађује са свим субјектима у локалној заједници који могу допринети (дом здравља, школа, организација Црвеног Крста, месна заједница, НВО, разна удружења).
10. **Потребно је сачинити ВОДИЧ за обезбеђивање и организовање овог облика заштите, са јасно дефинисаним улогама главних актера** (локална самоуправа, центар за социјални рад и домаћинска породице) **и спроводити програм њихове едукације.** Овај програм је посебно важан за општине које су започеле активности на развоју ове услуге и које ће је развијати у будућности.
11. Потребно је израдити и акредитовати **програм обуке за домаћинске породице**
12. С обзиром на иновативни карактер овог облика заштите, посебно је значајна **размена искустава у њеном остваривању. Асоцијација центара за социјални рад**, која поред других циљева, има за циљ и **квалитетније пружање услуга корисницима и јачање капацитета центара за социјални рад**, укључиће се у праћење и стварање услова за размену искустава и добре праксе.
13. У циљу даљег развоја овог облика заштите и унапређења положаја корисника неопходно је:
 - **континуирано праћење остваривања облика заштите** од за то задуженог одговорног лица у локалној самоуправи,
 - **праћење резултата и унапређење концепта уз учешће локалних самоуправа, центара за социјални рад, домаћинских породица, корисника, невладиних организација и Министарства рада и социјалне политике.**

ПРЕДСТАВЉАМО ВАМ ПРОЈЕКТЕ

Развој дневних боравака за децу и младе у Крагујевцу

С уочен са потребама младих Града али и са економском кризом и недостатком средстава за реализовање већ започетих услуга за ову популацију, Центар је и у овој години аплицирао пројектом за спровођење Јавног рада, и на тај начин обезбедио средства за њихово спровођење. Пројектом је ангажовано 14 незапослених лица, од којих седморо са високом стручном спремом.

Циљ програма је пружање подршке социјално искљученим групама деце и младих, кроз развијање дневног боравака за:

- за децу и младе са проблемима у понашању,
- за децу и младе из породица у ризику,
- за децу из породица социјалног становања у заштићеним условима

Пројекат пружа подршку и деци и младима –корисницима Центра за младе.

Развијање ванинституционалних облика социјалне заштите за децу директно доприноси реформском процесу у области социјалне заштите града Крагујевца, остваривању циљева Стратегије развоја социјалне заштите града Крагујевца и деинституционализацији Дечјег дома „Младост“ у Крагујевцу.

Очекивања су да ће овај пројекат допринети стварању повољнијих услова у локалној заједници, када је у питању и доследна примена Закона о малолетницима РС. Пројектом је настављено пилотирање услуге Дневног боравака за децу са проблемима у понашању-која омогућава назначеној групи младих

да остану у својим примарним породицама. Приоритетна група јесу млади који имају изречену судску васпитну меру-Појачан надзор органа старатељства (ПНОС), односно који су у ризику од изрицања заводсте васпитне мере (смештај у васпитну установу или васпитно-поправни дом).

Са програмом Дневног боравака упознате су и крагујевачке судије, које су већ имале прилику да у раду са малолетницима изричу васпитну меру-долазак у Дневни боравак.

Циљну групу чини 15 малолетника, подељених у две групе. Активности са малолетницима реализују: психолог, социјални радник и специјални педагог, као и професор српског језика. Реализује се индивидуално и групно саветовање а рад је усмерен на мењање образаца понашања, преваспитавање, мењање ставова према себи и окружењу. Теме разговора са малолетницима су и актуелни проблеми у породицама, комуникација у вршњачкој групи, агресивност, проблеми са законом, поштовање договора и сл.

Осим наведених облика рада, заступљене су и радно-окупационе активности као и рекреативно-спортске, које омогућавају редукацију емоционалне тензије и ослобађају велику количину енергије, која може бити погрешно усмерена.

Такође, кроз креативне радионице, корисницима се предлаже да се кроз уметничко изражавање ослободе посебно болних осећања, негативних емоција као што су бес, љутња, мржња, страх од губитка идентитета, губитак самопоштовања. Боља социјална интеракција као и интеграција је крајњи циљ рада у групи.

Након неколико месеци спровођења пројекта уочен је напредак код једног броја малолетника, већа самоконтрола импулса и избегавање ситуација које могу да произведу нежељене реакције. А ево и неких њихових коментара...

У ДНЕВНИ БОРОВАК САМ ЗАВЕШЕ ДОДО... ЗА
ДНАКИМ I ЗА ОВО КРАТЕКО ВРЕМЕ КОЛИК
ДА СЕ ДОСТА ТОГА ПРОМЕНИЛО... ЈУДИ КОЈИ
ОНИ РАДИ ОУ ИМ ДОМАЊИ БЕЖ ОДНОС
БОЛЕ ВОСПИТОР ЈЕ ЈУНО ДОСТА ТИНА ИМА
ИМАНА СПЕЦИЈАЛНИ ДОСТАВА КОЈЕ УМР ДО ТИ
ТО ДОСТА АЛИ РЕАКЦИЈЕ I ПОРАЧНО СМЕР
I ДОСТА КОЈЕ СЕ ТИНО ДО ДО ВОЈИДИ I КО
КИ ОДНОС УКАО ДО ПРОМЕНИ СВОЈЕ ДО
ТОДОС ДОСТА УКАО ЈЕ ИМА ОКИ ДОСТА
ТО И ЈЕ ПРОМЕНИЛО ДОСТА ДОСТА...

УКАО Б.
ДНЕВНИ БОРОВАК ИМАНА
МОЈ ПОГЛЕД НА ДНЕВНИ БОРОВАК ЈЕ ПОЗИТИ
АН, СТРАНИ РАДНИЦИ КОДИ СУ ТУ ЗА НАС КИ
ГИБ ИМАНО ПРОБЛЕМЕ У ПОСТИЖИТИ НАМ
ПОМАНИ ДА НИ РЕЧНО, ДО КАКО ДО
ИМАНИ ПРОМЕНИЛО САМ ДОСТА СТРАНИ КА
ШТО СУ НА ПРИМЕР: РАЧНИ ДОМАЊИ, ПО
ГИБ НА ДРУГОМ И СТРАНИ КОДИ САМ
РАЧНО И ДОСТА ИМАНО ДОСТА ДРУГО
ДОСТА С.

ИЗ ПРОГРАМА ЈАВНИХ РАДОВА

Услуга Дневног борава за децу из породица у ризику, омогућава деци да остану у својим примарним породицама (биолошке, сродничке, хранитељске и старатељске) и тако избегну смештај у институције. **Породице у ризику углавном карактеришу: низак материјални статус, низак степен образовања, незапосленост, поремећени породични односи, болест или хендикеп родитеља. Као основни проблеми идентификују се: недовољне васпитне и едукативне компетенције родитеља, занемаривање потреба деце на раном узрасту, рани излазак деце из образовног система, тешкоће у савладавању школског градива, а често и развијање асоцијалних облика понашања.**

Услугом се обезбеђују структуриране активности, усмерене на унапређивање вештина за успешно савладавање наставног градива у школи, као и развој практичних вештина за свакодневни живот. Пошто се пројекат реализовао и за време распуста, доста времена је посвећено друштвеним и спортским активностима. Са децом која у знању заостају за својим вршњацима, посебно из математке и српског језика, свакодневно се вежба и контролише усвојено знање.

Сличне активности су заступљене и у Дневном борава за децу из социјалног становање у заштићеним условима. Углавном су заступљени ученици основношколског узраста из интерно расељених породица, 10-15 деце. Професор српског и књижевности, психолог и педагог друже се са децом једном недељно, помажу им у савладавању наставног градива, у организовању слободног времена, укључују их у спортске секције и рекреативне активности, организују посете градским базенима, Дечјем позоришту...

ПОМОЋ И ПОДРШКА СТАРИЈИМА И ОСОБАМА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

Пројекат је намењен старим лицима, којих у Крагујевцу има близу 17% у укупном броју становника града Крагујевца. Циљ јавног рада је пружање подршке овим лицима и особама са инвалидитетом, којима је потребна помоћ у свакодневном животу, а још увек су ван система постојећих градских служби за стара лица.

Пројекат се реализује у партнерству са УГ“ Викторија“ из Крагујевца, ангажује 15 незапослених лица, од којих су 12 геронтодомаћице. Оне су подједнако распоређене у Центру-Служби за негу и помоћ у кући старим лицима и Удружењу „Викторија“, које такође развија програме подршке старима и осталим осетљивим групама корисника.

Захваљујући овом пројекту повећан је број корисника за 62 стара лица, а помоћ корисницима је базирана на одржавање кућне и личне хигијене, набавку хране, лекова и осталих средстава, као и на пружање психосоцијалне подршке. Рад са старима реализује се и у једном сеоском насељу-Пајазитову.

Ангажовање геронтодомаћица око кућних послова и пружање помоћи према приоритетима, сходно потребама и жељама корисника, смањује њихову изложеност кућним обавезама, што резултира смањењу стреса и несигурности од послова који више не могу да обављају.

Здравствено-васпитни рад, у смислу редовног и рационалног узимања терапије, као и редовне контроле здравственог стања корисника у односу на протекли период, довео је до побољшања њиховог здравственог статуса.

Увидом на терену, сарадници на пројекту задужени за мониторинг, запазили су да су услови живота значајно поправљени уласком геронтодомаћица у домаћинство. Корисници су исказали задовољство радом и распоредом долазака геронтодомаћица предвиђеним планом услуга. Том приликом су изразили жељу да им услуге геронтодомаћица буду чешће доступне.

Услуге социјалне заштите за стара лица:

Служба за интегрисану негу и помоћ у кући старим лицима

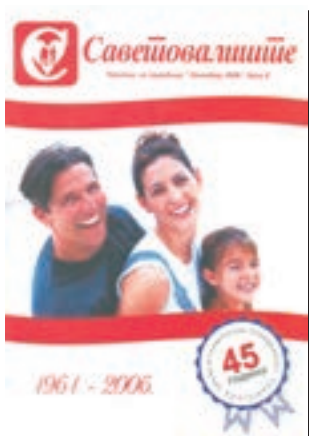
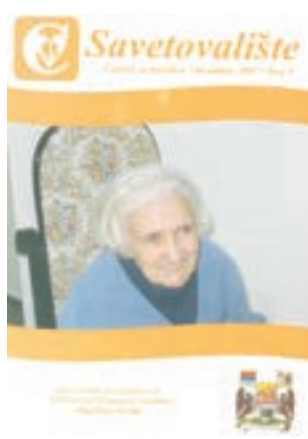
Адреса: Чегарска бр.2, Крагујевац;

Тел: 034 501 152

Дневни центар за стара лица

Адреса: Чика Матина 66, Крагујевац

Тел: 034 504 337

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ